

ACC. N:R M. 13861:1-12.

Landskap: Småland Upptecknare: Töbe Olsson, M. gultskoda
Härad: S. Möre Berättare: Edvin Eriksson, Gullabo
Socken: Gullabo Berättarens yrke: hummamägare
Uppteckningsår: 1951 Född år 1901 i Gullabo

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jordbrukets binäringar. s. 1-5.
Mejölkbushållning. s. 6-12.

LuF 61.
" 75.

Skriv endast på denna sida

Jordbrukets förändringar.

Här i socknen sysslade man mycket med handslöjd. I gammalbyn Härtumakult har de tillit på och stigit sedan i början av 1800-talet. Det man stigit på såltes i bygden och kallades allmänt för "Härtumakulta stöjp".

Här i byn började man omkring 1870 med likadan stöjd som i Härtumakult, och nu finns här tre små stöjfabriker, som stannat i gång ungefär vid schelmsflöt. En fabrik har utvecklat sig mycket och är nu "Skruvverken Sjöbeck och snickerifabrik", som är en rätt stor anläggning.

Det var mest kvinnor, som sö-
kte för försäljningen av vad som
stjodades. De fick omkring och sålde
på marknader och hos folk i stäm-
delar av landet, ja, ända upp till
Stockholm. De köpte upp av bönder
och torpare som stjodade.

Här i Skarvsnåla fanns det en
torpare som hette Hans Hansson,
som levde på att sälja. Hans torp
låg närmast västern för fäst. Den
bästa försäljningen var en som het-
te Gull-Åkja Elstöm. Han före-
kring över hela landet.

Kvinnorna hjälpte kvinnorna
genom att putsa träsken och an-
nat som tillverkades. Det gjorde
de med fil och smuttpapper. Men

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de gjorde också vispar och brustar
tjälva. De gjordes av thalst ljörk-
ris. Men bränderna var inte så för-
tjusta för det, för dels tog de krys-
het ris, dels var det brist på vä-
rmen att få kvinnfolks hjälp, ty
alla var ute och plöjande ris.

Det som kvinnorna gjorde var
merst skedda, skogen och ~~skogen~~
skärbunden. De gjordes med
mycket enkla redskap: yxa,
kniv och ett redskap som kal-
lades käxel, som de hade till
att gräva ut med. Man anbe-
fände merst inne i skogen eller
börket, men senare brändes
man skaffa sig en vekstas i
uthuset.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De gamla tråstjäderna reagerade mot industrialiseringen av tråstjäderna, när den kom. På 20- och 30-talen hade de en främing med en särskild stämpel för ätten handstjäd. En bröda reste frästen till Stockholm för att uppvakta regeringen eller riksdagen i den frågan.

De riktiga bröderna tyckte aldrig om handstjäderna riktigt, för det gick åt så mycket pinnsvirke. Man kunde ju ändå använda det alla bästa stbjöns virket. Det gick inte heller var för lurt, så det valdes nog.

Min far arbetade egentligen som skogsarbetare, men alla

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

morgnar och höllan höll beapå
och then thedne. Vi pojkar fisk.
orunå lujälgen till, om jag vet ju
satt bra hur det gick till, först
jag aldrig förtrodd med det se-
den.

Nu finns det inte många kvar
av de gamla handsläjderna.
Den siste av den riktigt gamla
stammen är August Petersson
i Härtumhult, fast han nästan
slutat handmed. Men i stället
finns det flera mera industri-
vetnade veckständer här.

Mjölkens höllning.FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

För vi det alltid brinnera,
som skatte mjölkningen och var
där till hörd. Det var "hinnupfolks-
göra" och ingen hade kunde befatta
sig med sådant.

Sjunnarna, som de mjölkade
i var av två och laggade, men re-
der när jag var en nio-årig är fisk
vi riktiga veltjunnarna, sådana
som man har nu. Mjölkpallarna har
alltid varit likadana som de är nu,
tjuntenta tjäpparna. De var alltid tie-
benta, för för det de stodigare även
om golvet var ojämnt i ladugården.
Man mjölkade alltid inne i lada-
gården aldrig ute. Sen såldes mjöl-

ken var till ett större hant. För hade
de varit träsken som de ha en gran-
kvist i.

Mjölkten frömaden inne i fise-
rummet, där den stod på ett bord
med hälen övertäckt. På morg-
nen skummaden den genom att
man blåste av gäddan.

Vi fick mejerier när så tidigt
som omkring 1910. Det var två meje-
rier, ett av sten i Torris och ett av
trä i Gullabo. Efter några år lades
de ner igen och det fanns inget
mejeri i flera år. Men på 20-talet
blev det mejerier på nytt. I Billinge
var det ett mejeri 1927-28.

1912 fick vi separator hemma
och det fick de i nästan alla

gymnastik och så vidare. Men tyckte
separatören var en väldigt fin upp-
finning. "Alfa-kavallen" kallades
den.

Prätkärrarna hade vi sått länge. De
var höga och luggade. Man trodde
att en kanna kunde "stämman ut".
De gick den inte att använda lön-
ge, utan måste stängas bort.

Vi sålde ingen mjölk, men sålde
sältes till bondlarna här och till
staden, när det var bostad. I en
del bondgårdar var det så, att de
pengar, som kom in för mjölk,
skulle bondlarna ha för sin
egna pengar, och ingen hade med
att göra, vad man använde dem
till.

På sommaren, när det var
varmt, och särskilt under slät-
tern eller skörden, brukade man
rika mjölk blandad med vat-
ten. Det kallade man då. Skum
dracks det också kornmjölk. I en
del gårdar kunde drängarna alltid
se sommaren en stor spara med
kornmjölk stående med en skopa
i, där de fiske dricka var de ville.
Älsarna tror jag aldrig vi hade hem-
ma, men jag blev bjordas på det
en gång i en gammal. Korn-
mjölken gavs annars alltid till
grisen.

När man kände smör, frun-
te man smör till runda bullar,
som kallades tillingar. De frä-

8.
vredes i bällaren i sten husen
med lock på. Småret kortade
på 60 öre skålpundet. Man an-
vände ofta skålpundet som vikt
även sedan kilovikten blivit den
vanligaste för andra mät.

För gjorde de sitort och orsha-
ka till kalasen, men efter första
vildsvinet försann de helt
och hållet. Men i andra århund.
t. ex. Vinnebjärda, var de fort-
brände orshaka vid kalasen. Här
var de tvärtom i stället.

Bländ utstades det liksom i
kortet. Det gick åt en massa
mjölk, som uppvärmdes i en
stor koppargryta. Jag minns
att det var mycket mjölk, att

ACC. N:R M. 13861:11.

den inte fick bli fri rum. Ostarna
som framades i särskilda munda
orthogor. De var gjorda av flä-
tade rötter av en eller flera eller
av pilkvistar. Jag har själv varit
med om att göra sådana. En del
av dem kunde vara mycket
stora, men det fanns också myg-
ket små horgar, som vi även
kunde få vissa lilla pultosti.
Den fick vi sedan skola alldeles
själv. Det fanns en särskild "ost-
tälla" att sätta orthogorna på och
den hade avlappas ännu runt om.
Ibland gjordes utom den vanliga
ostan också stenkare ost, som kryd-
ades med kummin. Man hade det
största yttre på hösten, då ju-

6.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ACC. N:R M. 13861:12.

ostarna gjordes. De blev då precis
färdiga till julen.

Ofte kom man tillsammans
till ystegille, då grannarna
kom med rejält och blev bjord
på kaffe med dopp. Hrs prästers
och folkskollärarens var det yste-
gille en gång om året. Man gick
också till Torpen med rejält.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND